

Høringssvar: Innskjerping av modenhetskrav for forbrukstilknytninger \geq 100 MW

Avsender: SMA Mineral AS

Dato: 29 mai, 2026

1. Oppsummering og overordnet standpunkt

SMA Mineral AS (SMA) stiller seg svært positive til Statnetts forslag om å skjerpe kravene til modenhet og fremdrift for store forbrukstilknytninger. SMA representerer en prosessindustri med lange og kapitalkrevende beslutningsprosesser, og vi er avhengige av forutsigbarhet og en rasjonell forvaltning av nasjonal nettkapasitet.

Vi oppfordrer Statnett til å sikre at modenhetskravene harmonerer med de reelle tidslinjene og investeringsbeslutningene for store industriprosjekter. Vi vil spesielt trekke frem to hovedinnspill til det foreslåtte regelverket:

1. **Nærhet til eksisterende nett må premieres:** Arealmodenhet alene er ikke tilstrekkelig; prosjekter som kan utnytte eksisterende infrastruktur (og dermed unngå unødvendig nettutbygging) må prioriteres.
2. **Unntaket fra 6-årsregelen utgjør en risiko for fastlåst kapasitet:** Å unnta prosjekter fra fremdriftskravene fordi de venter på nettanlegg med lange ledetider, fører til at umodne prosjekter beslaglegger kapasitet og blokkerer modne industrietableringer.

2. Bakgrunn: SMA Mineral AS

SMA er en etablert industribedrift i Mo Industripark som produserer kalk til bruk i annen industri. Vi arbeider målrettet med å omstille produksjonen for å bli utslippsfri og bidra til betydelige kutt i klimagassutslipp. Dette inkluderer planlagt gjenbruk av CO₂ fra kalkproduksjonen til produksjon av e-saf (utslippsreduert flydrivstoff).

SMA er allerede tildelt 60 MW for et pilotprosjekt som nå er under bygging. For en fullskala etableringen er det søkt om 385 MW ny kapasitet. Dette prosjektet står per i dag i kapasitetskø.

3. Konkrete innspill til Statnetts forslag

Innspill 1: Krav til regulert areal må kobles med nærhet til eksisterende infrastruktur

SMA støtter kravet om at prosjekter skal kunne vise til formålstjenlig regulering i kommunens areal- og reguleringsplaner. Dette sannsynliggjør modenhet, sikrer realistiske fremdriftsplaner, og fremmer utnyttelse av allerede opparbeidede industriområder fremfor nedbygging av urørt natur.

Imidlertid mener vi modenhetsvurderingen i for stor grad isolerer arealvurderingen fra nettilgangen. Med Statnetts foreslåtte innskjerping vil man fortsatt kunne vurdere et prosjekt som "modent" selv om det planlegges på arealer langt unna etablert nettinfrastruktur. Dette legger et uforholdsmessig stort press på nettselskapenes tilknytningsplikt og utløser behov for kostbare og tidkrevende nettutbygginger.

I henhold til energiloven § 1-2 og NEM-forskriften § 1-1 skal energiotviklingen skje på en samfunnsmessig rasjonell måte. Derfor bør **arealmodenhet i nærhet til eksisterende, kritisk infrastruktur (fysisk nett) belønnes og vektlegges tungt i prioriteringen**. Uten en slik vektning risikerer vi at aktører spekulerer i langsiktige nettilknytningsplaner, der nettkapasitet behandles som et reservasjonsobjekt uten reell intensjon eller evne til rask industriell etablering.

Innspill 2: Unntak fra 6-årsregelen forsinker industriell utvikling

Statnett foreslår å stramme inn kravet til idriftsettelse fra 10 til 6 år. Dette er et klokt grep som harmonerer godt med modne industrielle prosjektløp.

SMA stiller seg imidlertid svært kritiske til at Statnett beholder muligheten for lengre ledetider dersom prosjektet er *«avhengig av nettanlegg som krever et lengre tidsløp»*. Dette smutthullet åpner for at prosjekter kan reservere enorm kapasitet uten å gjennomgå reelle modenhetsvurderinger, utelukkende fordi ledetiden ligger hos nettselskapet.

Ledetider for nettutbygging er beheftet med høy usikkerhet (manglende internkapasitet, konsesjonsbehandling, innsigelser og kostnadsoverskridelser). Et prosjekt som er avhengig av slikt nett, har i praksis ofte en svært lav reell modenhet. Resultatet av dagens praksis er at køsystemet låser tilgjengelig kapasitet og hindrer samfunnsøkonomisk lønnsom utvikling.

Konkret eksempel på låst kapasitet (Helgeland):

SMA har bedt om tilknytning i Rana transformatorstasjon, som etter Statnetts plan kan tilby kapasitet fra 2029. Andre aktører, som står foran SMA i køen i samme områdeområde, har tilknytningspunkt i Marka transformatorstasjon, som først er planlagt ferdigstilt i 2033–2035. Grunnet områdebegrensninger på Helgeland

prioriteres køen strengt kronologisk. Dette innebærer at aktører foran SMA i køen reserverer kapasiteten frem til 2035, og hindrer SMA i å tilknyttes Rana i 2029.

Konsekvensen er at ledig transformorkapasitet i flere år vil stå ubrukt. Dette er ikke en problemstilling unikt for Helgeland, men en systemfeil i køhåndteringen.

SMAAs anbefaling:

For å unngå at modne, gryteklare prosjekter (som SMA) blokkeres av umodne prosjekter med uavklart nettilknytning, bør prosjekter som ikke kan sannsynliggjøre tilgang på fysisk nett innen en ramme på 6 år, **vurderes som umodne allerede i tidligfase-veiledningen** (jf. Fornybar Norges beste praksis). Dette vil styrke prosjekter som kombinerer modne areal med nærhet til eksisterende infrastruktur.

Med vennlig hilsen,

Sonya Fielding
Konserndirektør
SMA Mineral AS